



M
O
N
A

C
H
I
R
I
L
Ă

Mona CHIRILĂ

„Stilul în teatru se face prin exercițiu”

Kelemen Kinga: *Iată că vă găsește soarta într-un teatru unde se joacă în limba maghiară. E prima ocazie?*

Mona Chirilă: Am mai lucrat în Ungaria, la Teatrul de Păpuși din Kecskemet, de fapt aceea a fost prima mea întâlnire cu o trupă maghiară. Am avut translator, lucrurile au mers destul de bine. Nu știu limba maghiară și dacă continui să lucrez cu trupe maghiare, cu vremea, acest lucru cred că va deveni un complex... Am de multe ori senzația că se vorbește, se discută lucruri pe care eu nu le înțeleg și la care nu am acces. Uite că sunt totuși la a treia tentativă de a construi un spectacol cu o trupă maghiară. A doua trupă a fost tot un teatru de păpuși, cea de la Târgu Mureș, cu care am pus în scenă *Crăiasa zăpezii* chiar înainte de a veni aici, la Cluj. M-am înțeles cu ei extraordinar.

Șansa de a lucra cu o trupă maghiară de teatru dramatic mi-a fost oferită de Tompa Gábor, cu care mă cunosc de multă vreme. Trupa mă servește, mă înțeleg nespus de bine cu toată lumea, fără excepție. Este o trupă de profesioniști în adevăratul sens al cuvântului: disciplinați, înțelepți, inteligenți, foarte talentați.

K.K.: *Ați obținut mai multe „premiu pentru originalitate”. Însăși ideea de bază a Căsătoriei...*

M.C.: De multe ori am suspectat povestea asta cu premiile pentru originalitate. Am senzația că premiile sunt împărțite înainte de vizionarea spectacolelor. S-au dat premiile pentru regie, s-au dat premiile pentru spectacol, și, iată, te trezești și tu cu un premiu pentru originalitate... care nici nu știu exact ce înseamnă. S-ar putea să fiu originală... Construiesc spectacole în felul în care văd eu lucrurile, și stilistic chiar încerc să mă definesc și să creez într-un anume fel ceva care să fie unic, care să fie amprenta Mona Chirilă. Dar lucrurile acestea cer timp, cer multe tentative, multe eșecuri chiar, câteva victorii și mult, mult exercițiu. Stilul în teatru se face cu exercițiu, nu stând și gândindu-te sau scriind despre asta.

K.K.: *Apropo de originalitate. Cum se leagă Gogol de imaginile lui Botero?*

M.C.: În mintea mea se leagă. Când am văzut prima dată un album Botero, lecturile mele din Gogol au „sunat” bine în imaginile lui. Ideea *Căsătoriei* cu imagini din Botero mi-a venit cumva în tren, adică așa, cum îți vin în general ideile, nu știi de unde vin și unde se duc... Mie mi se pare că stilistic merg foarte bine împreună. Imaginile sugerate de Gogol sunt foarte asemănătoare cu cele pe care le-am regăsit în Botero.

K.K.: *Personajele din Căsătoria sunt mult mai în vârstă decât apar în această reprezentație. De ce ați optat pentru o distribuție atât de tânără?*

M.C.: Treaba asta ține de o anumită citire a textului. Cred că ai dreptate când spui că personajele lui Gogol erau gândite de el ca fiind mult mai în vârstă...

K.K.: *Mă refeream la petițori...*

M.C.: Da, există chiar un pasaj în textul lui Jevakin, că e de zece ani în pensie... Dar până la urmă să ne gândim, vârsta nu înseamnă neapărat păr alb, față suptă, trup osos și cearcăne adânci. E la urma urmei relativă, am întâlnit oameni în vârstă care arătau foarte tineri. Revin la ideea lecturii, cât anume respect cuvântul lui Gogol și cât anume îmi iau eu libertatea de a-l interpreta. E și o decizie „tehnică”, am optat pentru o trupă tânără, oameni care să-mi fie apropiați ca vârstă fiind conștientă că numai cu ei voi putea construi spectacolul. Sunt mult mai maleabili, fizic vorbind, mult mai apti să răspundă la solicitări, câteodată, pur fizice. Să nu uităm că ei sunt supradimensionați în spectacol, trebuie să-și poarte corpurile astea care îi transpiră, au o grămadă de mișcări cu ele, fiind concepuți foarte mobili. Cred că era greu de construit spectacolul din punctul de vedere al mișcării cu actori mai în vârstă.

K.K.: *Aceste „grăsimi”, care îi fac pe actori să arate supraponderali au fost proiectate de Carmencita Brojboiu, o scenografă cu care ați realizat mai multe spectacole.*

M.C.: Am cunoscut-o pe vremea când eram director la Teatrul de Păpuși din Constanța. Ea a dat un concurs de scenograf și mie mi-au plăcut foarte mult desenele ei. Atunci am ales-o pe Carmencita, și am

început să facem împreună primele ei spectacole în teatrul de păpuși. Carmencita a ajuns să ia o grămadă de premii de scenografie, și cu spectacolele făcute cu mine. A ajuns să lucreze și în Anglia, a avut o mulțime de colaborări, nu numai în teatrele de păpuși, ci și în teatrele de balet sau teatre dramatice. S-a format, practic, cu mine ca scenograf, și nu spun asta pentru că ea ar trebui să-mi datoreze ceva, e important un singur lucru: e bine, dacă un regizor își găsește scenograful cu care poate va lucra toată viața...

K.K.: *Scenograful-pereche...*

M.C.: Pot să fie și doi. În cazul *Căsătoriei*, de exemplu, lucrăm în trio, domnul Theodor Th. Ciupe semnează decorul și Carmencita – costumele... Noi am mai avut o tentativă care sper că se va finaliza, cu o dramatizare făcută de mine după un bine cunoscut scriitor japonez, spectacol care, cel puțin pe hârtie, este construit, și în care am mers cu același cuplu, adică Ciupe – decoruri, Cita – costume. Sper să mai putem colabora, mie mi se pare un trio foarte bun, mă înțeleg foarte bine cu amândoi, deși pe domnul Ciupe l-am descoperit ulterior. Prima dată când am lucrat în Cluj, *Regina-Mamă* la Național, am lucrat cu fiul dânsului, Mihai, și m-am cunoscut mai târziu cu tatăl, deși îmi erau cunoscute scenografiile dânsului.

K.K.: *Schițele de decor ale lui T. Th. Ciupe, pe care am avut ocazia să le văd, erau fiecare foarte personale și foarte diferite una de cealaltă. Cum s-a ajuns la această variantă finală a decorului, acest spațiu fragmentat orizontal prin trei module rabatabile?*

M.C.: Chestia asta ține de bucătăria uneori halucinantă a unei relații dintre un regizor și un scenograf. Dacă urmărești evoluția decorului în schițe, un anumit fir roșu în tentativele anterioare, de multe ori găsești o grămadă de lucruri bizare, și te întrebi: „Dar, Dumnezeuule, cum s-a ajuns la varianta asta...” Nici eu nu pot să-ți spun. De multe ori la proiectul final se ajunge în modul cel mai „oniric” posibil: începe o frază, se continuă, se fac diferite conexiuni, mai arătăm un album, mai pescuim imagini, ne mai reamintim de alte lucruri, ce-ar fi să facem așa, ce-ar fi să fie și mai mult. Modul în care se ajunge la o etapă finală cu un spectacol este realmente o aventură.

K.K.: *În versiunea scenică pe care o pregățiți, personajul-cheie este Kocikariov.*

M.C.: Și la Gogol există premisele personajului pe care eu l-am proiectat, dar e totul recentrat. La mine *Kocikariov* este chiar diavolul încarnat, așa cum îl vedea și Gogol, și Bulgakov mai târziu. E diavolul fără mască, nu diavolul în frac ca la Byron, diavolul care e un om obișnuit, șefu' de departament, administratoru' de bloc, micul șefuleț din birou, cel de la ghișeu etc. E unul dintre noi. L-am construit într-un anume fel, un fel de „caricatură sinistră” dacă vrei să-l citez pe Gogol, e și comic, dar poate deveni și îngrozitor, înspăimântător până la fantastic, nu e numai om, sau nu e întru totul om. Are în el ceva teribil, uluitor care insuflă tuturor un soi de ostilitate inexplicabilă amestecată cu spaimă și dezgust. Știe secretele tuturor, îi strânge în chingi, îi comandă, fixează legi, impune criteriile morale. Cine nu i se supune îi stârnește o furie vitriolantă. E construit după mecanismul interior al tuturor tiranilor din toate timpurile. Extermină, torturează, elimină în numele unei morale dogmatice care, zice el, e pusă în slujba selecției speciei umane. Există și o porțiune de text introdusă de mine care este compilată din Gogol și Dostoievski, unde se formulează clar „programa” lui *Kocikariov* prin căsătorie. Prin unirea bărbatului cu femeia exista o tentativă de a reconstrui paradisul, dar în varianta lui: un paradis al supraponderalilor, al supraalimentaților, al digestiei bulimice, în care *Eva* este halucinant de grasă, *Adam* este pandantul ei, exact ca la Botero. O replică *kitsch*, dar teribil de *kitsch* la paradisul biblic. Problema se pune în ce măsură *Podkoliosin*, această victimă virtuală ideală, se supune sau nu, merge sau nu până la capăt în acest proiect diabolic. Versiunea de final pe care am construit-o dezmente acest lucru. Urmează să vedem dacă este descifrabil și spectatorilor. Sigur, e o tentativă, orice spectacol e o tentativă de a pune în realitate un demers teoretic. Ce se va naște, este mai mult sau mai puțin „disciplinat” teoriei, s-ar putea să iasă 50%, s-ar putea să iasă mai puțin sau întru totul, de ce nu?

Căsătoria este un proiect în care îmi pun în practică niște gânduri pe care încerc să le urmăresc foarte clar. Cum devin ele realitatea spectacolului, să decidă fiecare după viziunea lui...